

TEAVIKUTE KOMPLEKTEERIMISE JUHEND

1. Üldsätted

1.1. Käesolev juhend määratleb komplekteerimise alused ja korra Eesti Rahvusraamatukogus.

1.2. Käesolevas juhendis määratletu aluseks on:
Eesti Rahvusraamatukogu seadus;
Eesti Rahvusraamatukogu põhikiri;
sundeksemplari seadus;
teadus- ja erialaraamatukogude tegevust reguleerivad normdokumendid.

1.3. Teavikuid komplekteerivad järgmised struktuuriüksused:
kogude arenduse osakond;
kunstide teabekeskus;
välisriikide lugemissaalid.

1.4. Käesoleval juhendil on järgmised lisad:

- Komplekteeritavad valdkonnad ja komplekteerimise tasandid (lisa 1);
- Pisitrukiste juhend (lisa 2);
- Juhend referentidele ja komplekteerijatele (lisa 3);
- Estonica–teavikute komplekteerimise ja töötlemise juhend (lisa 4);
- Välisteaviku komplekteerimine (lisa 5).

2. Teavikute komplekteerimise alused

2.1. Eesti Rahvusraamatukogu kogude kujundamise aluseks on komplekteerimispoliitika, mis arvestab raamatukogu funktsioone, eesmärke ja ülesandeid.

2.1.1. Rahvusraamatukogu funktsiooni täitmiseks komplekteeritakse võimalikult ammendavalt Eestis ilmunud teavikuid, välismaal eesti keeles ilmunud teavikuid, Eesti autorite originaalväljaandeid ja nende tõlkeid olenemata ilmumiskohast. Komplekteeritakse Eestit käsitlevaid või Eesti kohta informatsiooni sisaldavaid välismaal ilmunud võõrkeelseid teavikuid.

2.1.2. Parlamendiraamatukogu funktsiooni täitmiseks komplekteeritakse peamiselt õiguse, majanduse, poliitika jt ühiskonnateaduste valdkondade teavikuid. Kesksel kohal on õiguslase kogu loomine. Komplekteeritakse välisriikide ametlikke väljaandeid ja

rahvusvaheliste organisatsioonide väljaandeid.

2.1.3. Teadusraamatukogu funktsiooni täitmiseks komplekteeritakse peamiselt humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkondade teavikuid.

2.2. Võõrkeelse välisteaviku komplekteerimisel eelistatakse naaberriikides, Euroopa Liidu liikmesriikides ja Ameerika Ühendriikides ilmunud teavikuid. Teistes riikides ilmunud teavikuid komplekteeritakse valikuliselt. Eelistatakse tunnustatud kirjastuste teavikuid.

2.2.1. Võõrkeelseid välisteavikuid komplekteeritakse peamiselt inglise, prantsuse, saksa ja vene keeles, vastavalt vajadusele ka teistes keeltes.

2.3. Välisriikide lugemissaalid lähtuvad komplekteerimisel lisaks punktis 1.2. märgitud dokumentidele vastava riigiga sõlmitud kokkulepetest. Välisriikide saalidesse hangitud teavikud ja tehnika on Eesti Rahvusraamatukogu omand, välja arvatud Saksa saali teavikud ja tehnika, mis kuuluvad Saksa Liitvabariigile.

Välisriikide saalidesse komplekteeritavad teavikud on vastava riigi riigikeeles ja selle riigi autorite poolt kirjutatud. Põhjamaade saali komplekteeritakse teavikuid valikuliselt ka inglise keeles. Teavikud ostetakse vastavate riikide kultuuriinstitutsioonide ja suursaatkondade poolt eraldatud summade eest. Valiku teevad saalide töötajad koostöös referentidega.

2.3.1. Välisriikide lugemissaalide komplekteeritavate valdkondade loetelu koos komplekteerimistasandiga on esitatud käesoleva juhendi lisa 1.

2.4. Komplekteeritavad valdkonnad ja komplekteerimise tasandid:

A-tasandil - võimalikult täielikult;

B-tasandil - valikuliselt;

C-tasandil

a) väliskirjandus - üldinformatsiooni sisaldavaid teavikuid, - erandjuhul või - ei komplekteerita;

b) eesti kirjandus – komplekteeritakse valikuliselt.

2.4.1. Komplekteeritavate valdkondade loetelu koos Eesti ja välisteaviku komplekteerimistasanditega on esitatud käesoleva juhendi lisa 1.

2.5. Komplekteeritavate väljaannete laadid:

- raamatud;

- jadaväljaanded (ajalehed, ajakirjad, jätkväljaanded);

- noodiväljaanded;

- kaardiväljaanded (kaardid, atlased jm);

- graafikateavikud (postkaardid, plakatid jm);

- pisi- ja väikese kirjanduse (käesoleva juhendi lisa 2 “Pisitrükiste juhend”);

- tehnikakirjanduse erilaadid;

- käsikirjad;

- auvised;

- elektroonilised teavikud;

- mikrovormid (mikrofilmid, mikrokaardid).

2.6. Komplekteeritavate väljaannete tüübid.

Peamiselt komplekteeritakse teatmekirjandust, teaduskirjandust ja ametlikke väljaandeid.

3. Komplekteerimise kord

3.1. Kogude arenduse nõukogu pädevusse kuulub:

3.1.1. RRI kogude arenduse põhimõtete väljatöötamine;

3.1.2. komplekteerimiseelarve projekti koostamine;

3.1.3. komplekteerimiseelarve jagamine valdkondade vahel ning eelarve täitmise kontroll;

3.1.4. referentide ja nende vastutusosalade määramine.

3.2. Referentide pädevusse kuulub (käesoleva juhendi lisa 3 “*Juhend referentidele ja komplekteerijatele*”):

3.2.1. valdkonna komplekteerimisotsuste langetamine;

3.2.2. erialaspetsialistidest koostööpartnerite võrgu loomine;

3.2.3. valdkonna tuumiknimestike koostamine.

3.3. Komplekteerijate pädevusse kuulub (käesoleva juhendi lisa 3 “*Juhend referentidele ja komplekteerijatele*”):

3.3.1. referentide esitatud tellimuste täitmine;

3.3.2. teavikute järelkomplekteerimine tuumiknimestike põhjal.

4. Sundeksemplar

Eesti Rahvusraamatukogu saab:

- 2 eksemplari trükistest, mida on Eestis või välisriikides tellimisel valmistatud üle 50 eksemplari;
- 1 eksemplari välisriikides valmistatud eestikeelsetest või Eestit käsitlevatest trükistest, mida on Eestisse levitamiseks toodud üle 50 eksemplari;
- 1 eksemplari auvistest, mida on Eestis valmistatud või Eestisse sisse toodud üle 50 eksemplari;
- 1 eksemplari elektroonilistest teavikutest, mida on Eestis valmistatud või Eestisse sisse toodud üle 25 eksemplari;
- 1 eksemplari rahvusvahelises pimedate kirjas trükistest, mida on Eestis valmistatud või Eestisse sisse toodud üle 50 eksemplari.

5. Teavikute hankimine komplekteerimisallikate järgi

Eesti Rahvusraamatukogu komplekteerimisallikad on: ost, vahetus, annetus, reserv- ja varukogu, muud allikad.

5.1. Ost.

Teavikuid ostetakse vastavalt vajadusele ja võimalustele kauplustest, kirjastajatelt, toimetustelt, vahendusfirmade kaudu ja eraisikutelt, arvestades

komplekteerimisvaldkondi ja -tasandit.

5.2. Vaetus.

Vaetuse teel komplekteeritakse teavikuid, mida ei ole kaubandusvõrgust võimalik hankida.

5.3. Annetus.

Annetuste vastuvõtmisel lähtutakse RRI komplekteerimisvaldkondadest, -tasandist ja teaviku esindatusest kogudes.

5.4. Reserv- ja varukogu.

Reserv- ja varukogust kasutuskogudesse suunamisel lähtutakse Eesti Rahvusraamatukogu komplekteerimisvaldkondadest, -tasandist ja teaviku esindatusest kogudes.

6. Teavikute eksemplaarsus

6.1. Võõrkeelseid välismaiseid teavikuid komplekteeritakse üldjuhul ühes eksemplaris.

6.1.1. *Estonica*-teavikute komplekteerimist reguleerib käesoleva juhendi lisa 4 "*Estonica - teavikute komplekteerimise ja töötlemise juhend*".

6.2. Eesti teavikute eksemplaarsus oleneb komplekteeritavast valdkonnast, komplekteerimistasandist, teavikute laadist ja tüübist.

6.2.1. Lisaks alaliselt säilitatavatele sundeksemplaridele hangitakse juurde:

A-tasandil – kuni 3 eksemplari;

B-tasandil – kuni 2 eksemplari;

C-tasandil – hangitakse kuni 1 eksemplar.

6.2.1.1. Kui raamatukogus ei ole Eesti teavikute sundeksemplare p. 4 all määratletud eksemplaarsuses, komplekteeritakse puuduvaid eksemplare nimetatud punkti all fikseeritud koguses (ilmumisaastast olenemata).

6.2.2. Eesti teavikute eksemplaarsus laadide järgi.

6.2.2.1. Lisaks alaliselt säilitatavatele sundeksemplaridele hangitakse juurde:

- raamatuid - vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile;

- jadaväljaandeid - vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile;

- kaardiväljaandeid - 1 eksemplar;

- noodiväljaandeid - 2 eksemplari;

- postkaarte (- 1944) – 1 eksemplar;

- audiaalteavikuid - 1 eksemplar (vt ka p. 6.2.2.2.);

- elektroonilisi teavikuid - 1 eksemplar;

- mikrovorme - 1 eksemplar;

- videokassette ja DVD-plaate - 1 eks.

6.2.2.2. Lisaeksemplare ei komplekteerita järgmistest teavikutest:

- tehnikakirjanduse erilaadid;

- pisitrükised;

- graafikateavikud (v.a postkaardid, mis on ilmunud enne 1945.a);
- helikassetid - kui helikassetil olev informatsioon on tervikuna avaldatud ka CD-plaadina;
- videokassetid - kui videokassetil olev informatsioon on tervikuna avaldatud ka DVD-plaadina.

6.2.3. Eesti teavikute eksemplaarsus tüüpide järgi.

Lisaks alaliselt säilitatavatele sundeksemplaridele hangitakse juurde:

- teatmekirjandust - hangitakse vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile ja lugemissaalide ning osakondade vajadustele;
- teaduskirjandust - hangitakse vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile;
- ilukirjandust – kuni 2 eksemplari (ajaviitekirjandust ei hangita);
- õppekirjandust - hangitakse vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile (kõrgkoolide õpikud – hangitakse kuni 3 eksemplari; gümnaasiumide õpikud – hangitakse 1 eksemplar; põhikoolide õpikud – ei hangita);
- aimekirjandust (sh ka tarbekirjandust) - hangitakse vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile.

6.3. Väliseesti teavikute eksemplaarsus oleneb komplekteeritavast valdkonnast, komplekteerimistasandist, teavikute laadist ja tüübist.

6.3.1. Väliseesti teavikuid komplekteeritakse:

- A-tasandil – 5 eksemplari;
- B-tasandil – 4 eksemplari;
- C-tasandil – 2 eksemplari.

6.3.2. Väliseesti teavikute eksemplaarsus laadide järgi.

6.3.2.1. Väliseesti teavikutest hangitakse:

- raamatuid - vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile;
- jadaväljaandeid - vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile;
- kaardiväljaandeid - 2 eksemplari;
- noodiväljaandeid - 2 eksemplari;
- graafikateavikuid – 1 eksemplar;
- tehnikakirjanduse erilaade – 1 eksemplar;
- pisitrükiseid – 1 eksemplar;
- audiaalteavikuid - 2 eksemplari (vt ka p. 6.3.2.2.);
- videokassette ja DVD-plaate – 2 eksemplari (vt ka p. 6.3.2.2.);
- elektroonilisi teavikuid - 1 eksemplar;
- mikrovorme - 2 eksemplari.

6.3.2.2. Väliseesti teavikutest komplekteeritakse 1 eksemplar järgmistel juhtudel:

- helikassetid - kui helikassetil olev informatsioon on tervikuna avaldatud ka CD-plaadina;
- videokassetid - kui videokassetil olev informatsioon on tervikuna avaldatud ka DVD-plaadina.

6.3.3. Väliseesti teavikute eksemplaarsus tüüpide järgi:

- teatmekirjandust hangitakse vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile ja lugemissaalide ning osakondade vajadustele;
- teaduskirjandust hangitakse vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile;
- ilukirjandust – hangitakse 4 eksemplari;
- lastekirjandust – hangitakse 2 eksemplari;
- õppekirjandust hangitakse vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile;
- aimekirjandust (sh ka tarbekirjandust) hangitakse vastavalt iga valdkonna komplekteerimistasandile.

7. Elektrooniliste sidusandmebaaside hankimise põhimõtted

7.1. Teadusraamatukogu ülesannete täitmiseks hangitakse sotsiaal- ja humanitaarteadusi hõlmavaid täistekstilisi, bibliograafilisi ja faktiandmebaase ning elektroonilisi teadusajakirju.

7.2. Parlamendiraamatukogu ülesannete täitmiseks sõlmitakse lepingud uudisteagentuuride teenuste kasutamiseks. Hangitakse rahvusvahelise õiguse (sh rahvusvaheliste organisatsioonide) ja eri riikide normdokumente ning poliitikat kajastavaid andmebaase.

7.3. Ostetakse kasutusõigus välisajalehtede võrguversioonidele.

Ene Loddes
Teenindusdirektor